

Sayın Başkan,
Değerli Katılımcılar,

TOSYÖV, TOBB, KOSGEB ve İTO işbirliği ile düzenlenen ve ülkemizin en önemli organizasyonlarından olan VII. KOBİ Zirvesinde katılmış olmaktan duyduğum memnuniyeti ifade ediyor ve hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu vesile ile bu toplantıya davet ettikleri ve böyle seçkin bir topluluk önünde konuşma imkanı tanıdıkları için sayın yetkililere öncelikle teşekkür etmek istiyorum.

“KOBİ’ler için Rekabetçi Stratejiler ve Uluslar arası İşbirliği İmkanları”nın ana temasını oluşturan bu zirvedeki konuşmamda müsaadenizle öncelikle Rekabet Kurumunun görev alanı ve faaliyetleri hakkında kısa bilgi vererek, KOBİ’lerin rekabet politikası ve rekabet hukukundaki yeri ve bu kapsamda Rekabet Kurumunun KOBİ’lere yönelik yaklaşımına yönelik genel bir perspektif çizmek istiyorum.

Değerli Katılımcılar,

Küreselleşen dünya ekonomisinde ülkelerin rekabet gücünün, o ülkelerdeki piyasaların rekabet düzeyi ile doğrudan ilişkili olduğu unutulmamalıdır. Stratejik yönetim alanındaki çalışmalarıyla tanınan Porter bu ilişkiyi “Ulusal alandaki yoğun rekabet, uluslararası rekabet gücünün ve ekonomik gelişmenin ana unsurudur.” sözleriyle ifade etmektedir.

Bilindiği gibi Piyasa ekonomisinin temelinde piyasa oyuncuları arasında geçen rekabet süreci bulunmaktadır. Rekabet süreci sonucunda piyasalardaki kısıtlı kaynakların etkin şekilde dağıldığı kabul edilmektedir. Rekabet süreci üretimde, kaynak dağılımında ve yeniliklerde ortaya çıkardığı etkinlikler yoluyla, tüketicilere daha

düşük fiyatlar, daha kaliteli mal ve hizmetler, daha çok seçme hakkı ile yeni ürün ve hizmetler sunulmasını sağlamaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin hemen hepsinde olduğu gibi ülkemizde de ağırlıklı bir yere sahip olan KOBİ türü işletmelerin varlıklarını sürdürebilmeleri ve büyümeleri, rekabet hukuku düzenlemeleri ile nispeten de olsa, garanti altına alınmaktadır.

Anayasa'mızın 167'nci maddesine göre Devlet, piyasaların sağlıklı işleyişini gerçekleştirmek ve bu çerçevede fiili veya anlaşma sonucu ortaya çıkan kartel ve tekelleşmeyi önlemek durumundadır. Dayanağını Anayasa'mızın bu maddesinden alan 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun 13 Aralık 1994 tarihinde yüce Meclisimizce kabul edilmiştir.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un amacı, mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hakim olan teşebbüslerin bu hakimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetlemeleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamaktır.

Rekabet Kurumunun esas görevi, toplumsal refahın artırılması amacıyla mal ve hizmet piyasalarında rekabetçi sürecin tehdit edilmesini engellemek, bir başka ifadeyle iktisadi etkinliği sağlamaya çalışmaktır. Rekabet Kurumu, mal ve hizmet piyasalarında rekabetin tesisini, korunmasını, geliştirilmesini sağlamaya çalışırken, bilindiği üzere, rekabeti sınırlayıcı nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalara ya da teşebbüs birliği kararlarına ve belli bir pazar gücüne sahip teşebbüslerin bu güçlerini kötüye kullanmalarına müdahale etmek mevkiindedir.

Yine, bu bağlamda, belirli ciro eşliğini aşan birleşme ve devralma işlemleri de Rekabet Kurumunun görev alanına girmektedir.

Rekabet Kurumunun rekabet savunuculuğu rolüne ve görevi son yıllarda büyük önem kazanmıştır. Bu sebeple, ülkemiz ekonomisinin bütün aktörlerini ve bu çerçevede de çok önemli yerleri olan KOBİ'lerimizi hedef kitle olarak kabul ediyoruz. Paydaşımız olarak gördüğümüz teşebbüslerimize girişimci ve yöneticilerimize, rekabetin niçin önemli olduğunu, rekabetçi düzenlemenin niçin gerekli olduğunu, uygulamaların nasıl olması gerektiğini anlatmaya çalışıyoruz. Rekabet Kurulu olarak, düzenleme yapan ve yaptırım uygulayan bir otorite olmanın yanı sıra; eğiten ve rekabet kültürünü benimseten, rekabet bilincini yaygınlaştıran bir kamu kurumu olmayı da hedeflemekteyiz.

Değerli Katılımcılar,

KOBİ'ler genel olarak çalıştırdıkları işçi sayısı, mali bilanço değeri, yıllık net satış hasılatı sabit yatırım tutarı gibi kriterlere göre sınıflandırılmaktadır. Rekabet hukuku uygulamasında ise teşebbüslerin ilgili piyasadaki diğer teşebbüslere göre göreceli gücü (piyasadaki pazar gücü) önemlidir. Dolayısıyla rekabet hukuku kurallarının uygulanabilirliği bağlamında, klasik KOBİ tanımlamalarının bir bağlayıcılığı bulunmamakta, rekabet kuralları olay bazında ve piyasa koşulları göz önünde bulundurularak uygulanmaktadır.

KOBİ'lerin esnek, risk almaya yatkın, hızlı karar alabilen şirketler olmaları nedeniyle ekonomiye dinamizm kazandırmalarının yanı sıra istihdama yaptıkları katkılar da dikkate alındığında, ülke ekonomisinde KOBİ'lerin önemli bir yere sahip olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Bu özellikleri ve küçük olmalarından kaynaklanan dezavantajları nedeniyle KOBİ'lerin devlet tarafından desteklenmesi gereği doğmaktadır.

Rekabet kuralları ile amaçlanan etkin rekabet piyasasının gerçekleşmesinde de, rekabet artırıcı özellikleri nedeniyle KOBİ'lerin önemi yadsınamaz. 4054 sayılı Kanunda KOBİ'lerin korunmasına ilişkin açık hüküm yer almamasına karşın, rekabet kuralları ile sağlanan girişim özgürlüğü ve fırsat eşitliğinin yanı sıra, rekabet hukukunun

tekelleşme ve kartelleşmeyi önleyici fonksiyonu KOBİ'lerin korunması ve geliştirilmesine hizmet etmektedir.

KOBİ'lerin büyük şirketlerden farklı olarak sahip oldukları dezavantajların çözümünde devletin katkısının önemi bulunmakla birlikte, KOBİ'lerin de bu dezavantajları aşmakta bazı araçlardan faydalanabilirler. Öncelikle, KOBİ'ler, sahip oldukları avantajların farkında olmalı ve bu avantajları kullanırken, dezavantajlarının üstesinden gelmek için yöntemler geliştirmelidirler. Dezavantajları aşmanın en önemli yolu, diğer KOBİ niteliğindeki şirketlerle işbirliğine girmektir.

İşbirliği anlaşmaları, KOBİ'lerin rakibi büyük şirketlerin ölçek ekonomisinden kaynaklanan avantajlarını dengeleyici niteliktedir. KOBİ'lerin etkinliğini artırarak, pazardaki rekabetçi yapıyı geliştirip, büyük şirketlerle rekabet edilebilmesini sağlar. Bu durum, rekabet politikası açısından da arzu edilen bir durumdur.

İşbirliği anlaşmalarının neredeyse her türü ekonomik etkinlik sağlar. Ancak, işbirliği anlaşmaları pazardaki rekabeti kısıtlama etkisine sahip olabileceğinden, rekabet hukukunda temkinle yaklaşılacak anlaşmalardandır.

4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde; rekabeti sınırlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran ya da doğurabilecek nitelikte olan anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararları yasaklanmaktadır. Rekabeti sınırlayıcı işlemleri, yatay ve dikey işlemler olarak iki ana başlık altında toplamak mümkündür. Pazarın aynı seviyesinde etkinlik gösteren teşebbüslerin gerçekleştirdiği anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar yatay işlemler; pazarın farklı seviyelerinde yer alan teşebbüslerin, örneğin mal sağlayıcısı ve dağıtıcısının taraf olduğu anlaşmalar ise dikey işlemler olarak adlandırılır. Diğer büyük işletmeler gibi, KOBİ'lerin de Kanun'un 4 üncü maddesine aykırı eylemleri Kanun kapsamında ihlal kabul edilmekte ve para cezası uygulanmaktadır. Kanun'un ihlali niteliğindeki anlaşmalar genellikle fiyat tespitine, pazar (müşteri ve bölge) paylaşımına ve satış veya üretim miktarı kontrolüne yöneliktir. Bu nedenle,

KOBİ'lerin bu hususlarda hassas olup bu tip anlaşmalara taraf olmamaya özen göstermesi gerekmektedir.

AB'de üye ülkeler arası ticareti veya rekabeti hissedilir derecede etkilemeyen anlaşmalar rekabet kurallarının uygulanmasından muaf tutulmuştur. Bununla birlikte, Türk Rekabet Kanunu'nda bu tür bir “*de minimis*” istisnası mevcut değildir. Ancak belirtmek gerekir ki, 4054 sayılı Kanun'da yapılması gerekli görülen değişikliklere ilişkin Kanun tasarısı TBMM'de ilgili Komisyonda görüşülerek kabul edilmiştir. Öngörülen değişiklikler arasında; başta KOBİ'ler olmak üzere, pazar gücüne sahip olmayan firmaların bazı eylemlerini Kanun uygulaması dışında tutan “*de minimis*” uygulaması da yer almaktadır.

4054 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinde; belirli koşulların varlığı halinde anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarına 4 üncü madde hükümlerinin Kurul kararı ile uygulanmayabileceği belirtilmiştir. KOBİ'lerin genel olarak satış fiyatı belirlemeye, pazar (bölge veya müşteri) paylaşmaya ve üretim miktarı veya satışı kısıtlamaya yönelik işbirliği anlaşmaları, muafiyet alma imkanına sahip değildir. Bununla birlikte KOBİ'lerin piyasadaki etkinliğini ve verimliliğini artıran, piyasada rekabet ortamını zorunlu olandan fazla sınırlandırmayan üretim, birlikte satın alma, araştırma-geliştirme, finans ve yönetim alanlarında yapacakları işbirliği anlaşmaları, diğer koşulları da taşımaları halinde muafiyetten yararlanabilirler. Bu kapsamda, 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi hükümlerinin uygulanmasından grup olarak muaf tutan çeşitli grup muafiyet tebliğleri bulunmaktadır. 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde % 40'luk bir pazar payı eşiğine kadar muafiyet tanınması KOBİ'lerin de faydalanabileceği bir düzenlemedir. Rekabet Kurulu tarafından çıkarılan diğer grup muafiyet tebliğleri arasında “Araştırma ve Geliştirme Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyet Tebliği”, “Teknoloji Transferi Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyet Tebliği”, “Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşma ve Uyumlu Eylemelere İlişkin Grup Muafiyet Tebliği”, ve “Sigorta Sektörüne İlişkin Grup Muafiyet Tebliği” sayılabilir.

KOBİ'lerin büyük şirketlere göre sahip oldukları dezavantajları aşmak amacıyla işbirliği anlaşmalarına alternatif olabilecek diğer bir yöntem ise, birleşme/devralmalar yoluyla büyümek olabilir. 2011 yılında yürürlüğe giren yeni "Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ"de daha önce geçerli olan eşiklerden, ilgililer açısından hukuki belirsizliğe neden olan pazar payı eşiği terk edilerek, sadece ciro esaslı bir bildirim eşiği getirilmiştir. Ayrıca Tebliğ ekinde yer alan Bildirim Formunda önemli değişiklikler yapılarak, rekabet açısından sakınca oluşturma ihtimali düşük olan birleşme ve devralmalar için Bildirim Formunun bazı bölümlerinin doldurulması zorunluluğu kaldırılarak teşebbüsler açısından daha kolay başvuru imkanı sağlanmıştır.

Değerli Katılımcılar,

Sonuç olarak, rekabet politikası ve hukuku ile korunmaya çalışılan piyasalardaki rekabet düzeyinin yüksekliğinin, ülke ekonomisinde çok önemli yere sahip olan KOBİ'lerin uluslar arası rekabet gücünü artıran bir unsur olacağını tekrar vurgulayarak sözlerime son vermek istiyorum. Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.